

Referințe bibliografice:

1. Barbu, Dana. Manualul părinților cu privire la drepturile copilului în România. București: Integral, 2016
2. Gollob, Rolf; Krapf, Peter. Exploring Children's Rights. Strasbourg: Council of Europe, 2008
3. Robin, Bernard. Digital Storytelling: A Powerful Technology Tool for the 21st Century Classroom, *Journal Theory Into Practice*- 47, 2008
4. Roșculeț, Georgiana; Hurezeanu, Andreea; Stoica, Teodora; Rotaru, Ileana. Folosirea creativă, utilă și sigură a internetului de către copii. *Salvați Copiii*, 2020
5. Strickland, Tessa; DePalma, Kate; Dean, David. *Copiii lumii*. Baia Mare: Cartemma, 2018

CHILD RIGHTS ASPECTS REFERRED TO IN LITERARY AND NON-LITERARY TEXTS ASPECTE PRIVIND DREPTURILE COPILULUI REFLECTATE ÎN TEXTELE LITERARE ȘI NONLITERARE

Daniela MÎȚU,
doctorandă, Universitatea Pedagogică de Stat "Ion Creangă" din Chișinău, România

CZU: 341.231.14-053.2:028

Summary: The main purpose of this article is to present children's rights issues reflected in literary and non-literary texts for primary school students.

As a result of the experience offered by the activity at the department, in the thirty years, I have noticed an increase in the students' interest in reading, which has children as its main characters. By using different modern, active-participatory methods, they take an interesting part in the debates initiated on issues related to children's rights.

The desire to read among primary school students increases especially when they find themselves in the actions of the book read, when they are asked for their opinion and it is taken into account, and the methods used by the teacher encourage them to say what they think.

Rezumat: Prezentul articol are scopul principal de a prezenta aspecte privind drepturile copilului reflectate în textele literare și nonliterare, pentru elevii din ciclul primar.

Ca rezultat al experienței oferite de activitatea la catedră, în cei treizeci de ani, am constatat o creștere a interesului elevilor pentru lectura care are ca personaje principale copiii. Prin utilizarea diferitelor metode moderne, activ-participative, aceștia iau parte cu interes la dezbaterile inițiate pe teme care vizează drepturile copilului.

Dorința de a citi în rândul elevilor din clasele primare crește mai ales atunci când aceștia se regăsesc în acțiunile cărții lecturate, când li se cere părerea și se ține cont de ea, iar metodele utilizate de cadrul didactic îi încurajează să spună ceea ce gândesc.

Key words: literary text, non-literary text, receiving messages, children's rights.

Cuvintele-cheie: textul literar, textul nonliterar, receptarea de mesaje, drepturile copilului.

Pentru a avea parte de o dezvoltare armonioasă, copiii au nevoie de educație și protecție din partea adulților, iar aceștia pot folosi ca suport exemple din viața lor, a cunoștințelor sau mesaje transmise prin intermediul textelor literare și nonliterare.

Autorul Breaz Mircea-Constantin, în cursul său de la Facultatea de Litere din Cluj Napoca, afirmă că: "Parcurend, prin lectură, cărțile dedicate vârstei lui, cititorul copil își îmbogățește cunoștințele despre natura umană și despre societate, devine mai înțelept, se compară pe sine cu

eroii ale căror fapte îi rețin atenția, trăiește empatic stările sufletești ale acestora, se descoperă în ei, se perfecționează sub raport moral, are iluzia, cel puțin pentru moment, că a ieșit din cotidian, intrând totuși într-un univers familiar. Eticul, în literatura viabilă pentru copii, este implicit, nu explicit” [2, pag. 14].

Majoritatea încălcărilor drepturilor copilului pot fi reduse sau eliminate prin educație în familie și în școală, chiar dacă copiii sunt protejați și prin convenții internaționale și prin legile statului român. Copiii au fost, sunt și vor fi exploatați și abuzați, iar noi, adulții din educație, trebuie să contribuim la eliminarea acestei încălcări grave a drepturilor omului.

Pentru atingerea acestui obiectiv putem utiliza mesajele transmise de textele literare: “Singur pe lume” de Hector Malot (1878), “Cartea junglei” de Rudyard Kipling (1894), Legende și povestiri istorice de Petru Demetru Popescu, D-l Goe de I. L. Caragiale, Amintiri din copilărie de Ion Creangă etc. Textele nonliterare studiate la orele de Educație civică, vin și ele în completarea mesajelor desprinse din textele literare. Acestea pot avea un conținut dificil la prima vedere, cu un vocabular complex și specific legislației, însă cadrul didactic are menirea de a adapta conținutul pe înțelesul elevilor din învățământul primar.

Drepturile copilului sunt reglementate prin Convenția asupra Drepturilor Copilului, document adoptat de către Adunarea Generală a Națiunilor Unite, în ziua de 20 noiembrie 1989. Acesta a fost asumat și de România, prin adoptarea legii intitulată Legea nr. 18/1990 pentru ratificarea Convenției cu privire la drepturile copilului (publicată în Monitorul Oficial nr. 314/13 iunie 2001). Documentul definește drepturile și principiile dezvoltării normale a unui copil.

Convenția cu privire la drepturile copilului, adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 20 noiembrie 1989, în Preambul, la alineatul 9, specifică faptul că: „Dată fiind lipsa sa de maturitate fizică și intelectuală, copilul are nevoie de protecție și îngrijire specială, inclusiv de o protecție juridică adecvată, atât înainte cât și după nașterea sa” [1, pag. 1]

Printre Drepturile copilului, așa cum sunt ele enunțate în Convenție, se numără și cele enumerate la articolele 13 și 28.

Articolul 13:

“1. Copilul are dreptul la libertatea de exprimare; acest drept cuprinde libertatea de a căuta, de a primi și de a difuza informații și idei de orice natură, indiferent de frontiere, sub formă orală, scrisă, tipărită sau artistică ori prin orice alte mijloace, la alegerea copilului.

2. Exercițarea acestui drept poate face subiectul restricțiilor, dar numai al acelor restricții expres prevăzute de lege și absolut necesare pentru:

- a) respectarea drepturilor sau a reputației altora; sau
- b) protejarea securității naționale, a ordinii publice, a sănătății publice și a bunelor moravuri” [1].

Articolul 28:

“1. Statele părți recunosc dreptul copilului la educație și, în vederea asigurării exercitării acestui drept în mod progresiv și pe baza egalității de șanse, în special, statele membre vor avea obligația:

- de a asigura învățământul primar obligatoriu și gratuit pentru toți;
- de a încuraja crearea diferitelor forme de învățământ secundar, atât general, cât și profesional și de a le pune la dispoziția tuturor copiilor și de a permite accesul tuturor copiilor la acestea, de a lua măsuri corespunzătoare, cum ar fi instituirea gratuității învățământului și acordarea unui ajutor financiar în caz de nevoie;

de a asigura tuturor accesul la învățământul superior, în funcție de capacitatea fiecăruia, prin toate mijloacele adecvate;

de a pune la dispoziție copiii și de a permite accesul acestora la informarea și orientarea școlară și profesională;

de a lua măsuri pentru încurajarea frecvenței cu regularitate a școlii și pentru reducerea ratei abandonului școlar.

2. Statele părți vor lua toate măsurile corespunzătoare pentru a asigura aplicarea măsurilor de disciplină școlară într-un mod compatibil cu demnitatea copilului ca ființă umană și în conformitate cu prezenta convenție.

3. Statele părți vor promova și vor încuraja cooperarea internațională în domeniul educației, mai ales în scopul de a contribui la eliminarea ignoranței și a analfabetismului în lume și de a facilita accesul la cunoștințe științifice și tehnice și la metode de învățământ moderne. În această privință se va ține seama, în special, de nevoile țărilor în curs de dezvoltare” [1].

Există fundații și asociații care își desfășoară activitatea pe teritoriul României și care promovează și apără drepturile copiilor. Una dintre acestea este și “Terres des hommes (Tdh)”, cea mai importantă organizație elvețiană din domeniul protecției copilului, înființată în 1960. În 2018, programele lor au oferit asistență pentru mai mult de patru milioane de copii și membri ai comunităților lor din peste 40 de țări. “Terre des hommes are o prezență neîntreruptă în România din 1992, contribuind la îmbunătățirea sistemului de protecție a copilului, reforma asistenței sociale și facilitarea participării copiilor la dezvoltarea propriei comunități. În fiecare an, mii de copii și părinți sunt beneficiari ai proiectelor implementate de către Terre des hommes România.” [5].

În România, “Fundația Terre des hommes” activează în trei domenii prioritare:

Protecția și promovarea drepturilor copiilor prin întărirea sistemului de protecție: mobilizează comunitățile pentru a preveni situațiile riscante și lucrează cu asistenții sociali, profesorii și alți profesioniști din domeniu pentru a proteja copiii. Investesc în educație, sănătate, servicii sociale și infrastructură pentru a îmbunătăți viața copiilor dezavantajați din România.

Sprrijinirea copiilor afectați de migrație: principalele lor priorități sunt de a preveni migrația nesigură a copiilor și tinerilor și de a se asigura că acei copii deja afectați de migrație au acces la drepturile lor fundamentale.

Justiție juvenilă . “Terre des hommes” crede într-un sistem de justiție eficient, în care tinerii nu sunt privați de libertate. Astfel, ei dezvoltă metodologii specifice pentru profesioniștii care lucrează cu copiii aflați în conflict cu legea și practici prietenoase pentru copii, cu accent asupra echilibrului mental și rezilienței.

În manualul pentru Implementarea Convenției cu privire la drepturile copilului, elaborat de UNICEF, ediția revizuită, se menționează că în Declarația Universală a Drepturilor Omului există prevederea: “Orice persoană are dreptul la libertatea de opinie și de exprimare; acest drept include libertatea de a-și menține opinia fără imixtiune din afară și de a căuta, de a primi și de a difuza informații și idei prin orice canale de comunicare și indiferent de frontiere (articolul 19) [3, pag. 188]. Același manual mai cuprinde și afirmațiile: “Pactul Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice menționează: Oricine are dreptul la opinii fără imixtiune din afară. (articolul 19 (1)” și “semnificația articolului 12 din Convenția cu privire la Drepturile Copilului este aceea, că nu cere numai să li se asigure copiilor dreptul de a-și exprima în mod liber opiniile, ci și dreptul de a fi ascultați, și dreptul de a se acorda “importanța cuvenită” opiniilor lor” [3, pag. 188].

În școală, educația este necesar să se desfășoare într-un mod în care să se respecte demnitatea copilului, să-l ajute să-și exprime în mod liber opiniile. Astfel, Raportul celei de a

XXVI-a sesiuni din ianuarie 2021, CRC/C/103, Anexa IX, paragraful 8, specifică: “Participarea copiilor la viața școlară, crearea comunităților școlare și a consiliilor de elevi, educația și consilierea între egali și implicarea copiilor în procedurile de disciplină școlară ar trebui promovate ca făcând parte din procesul de învățare și experimentare a realizării drepturilor.”

În Manualul Cursului Pilot privind drepturile copilului pentru profesioniștii din România se conturează ideea că: “Trebuie făcute eforturi suplimentare pentru a se asigura implementarea principiilor interesului superior al copilului și al respectării opiniilor copilului, în special dreptul de a fi participant activ în familie, la școală, în cadrul altor instituții și în societate în general, în vederea capacitării copilului pentru atingerea nivelului maxim de dezvoltare și demnitate. Aceste principii ar trebui reflectate în toate politicile și programele pentru copii.” [4, pag. 17]

În concluzie, cadrele didactice din învățământul primar sunt familiarizate în mare măsură cu abordarea subiectului privind drepturile copilului și vin în sprijinul acestora, utilizând ca suport didactic textele literare și nonliterare. În același timp, nu uită să fructifice activitatea desfășurată de către asociațiile și fundațiile din străinătate și din țară, care au ca activitate declarată susținerea și promovarea drepturilor copilului.

Referințe bibliografice:

1. Convenție cu privire la drepturile copilului, adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 20 noiembrie 1989, publicat în M.Of. nr. 109/28 sep. 1990.
2. Literatura română și literatura pentru copii. Suport de curs, cod PIE 2402. Autor Breaz Mircea-Constantin, Facultatea de Litere, Cluj-Napoca. <https://ro.scribd.com/doc/144013170/Literatura-copii>.
3. Manual pentru Implementarea Convenției cu privire la Drepturile Copilului, UNICEF, Ediție revizuită, ISBN 973-86502-5-9, Editura Vanemonde.
4. Manualul Cursului Pilot privind drepturile copilului pentru profesioniștii din România, Editura Eurocarta, Brașov, 2007. <https://www.tdh.ro/>